

Laurence Bertrand Dorléac

Η άγρια τάξη

Βία, ανάλωση και ιερό στην τέχνη
των δεκαετιών 1950 και 1960

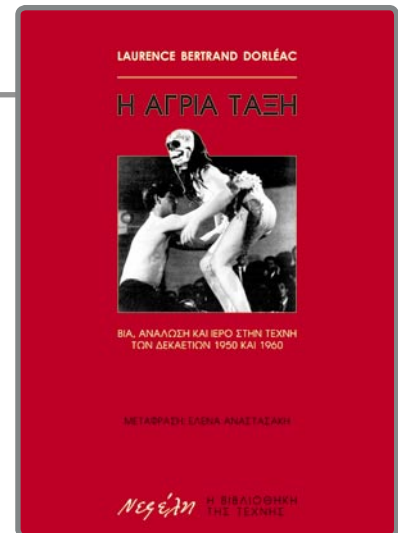
Μετάφραση: Έλενα Αναστασάκη

Σειρά: Η βιβλιοθήκη της τέχνης

Διεύθυνση σειράς: Νίκη Λοϊζίδη

ISBN: 978-960-211-934-1

Οκτώβριος 2009 • Σελ.: 384 • Τιμή: € 28,50

Είτε επρόκειτο για τον Beuys (συνεχιστή της ρομαντικής γερμανικής παράδοσης στο ρόλο του πνευματικού πατέρα και χαρισματικού αρχηγού) είτε για τον αυστριακό ακτιβιστή Otto Muehl (ηγέτη μιας ελευθεριάζουσας μικρο-κοινωνίας που βάδιζε με αρκετή ομολογουμένως αδεξιότητα στα ίχνη του γάλλου ουτοπιστή Charles Fourier), είτε πάλι επρόκειτο για τους καταστασιακούς, τον Guy Debord και την οργισμένη απαξίωση της κοινωνίας του θεάματος, το αποτέλεσμα ήταν το ίδιο. Όπως σημειώνει η Laurence B. Dorléac, αυτές οι άγρια ενθουσιώδεις, προκλητικές ή ζοφερές εκδηλώσεις των επιγόνων του κινήματος Dada –οι οποίοι, κατά τη γνώμη μου, κατάφεραν να κληρονομήσουν τα πάντα εκτός από το καταλυτικό χιούμορ του– αφομοιώθηκαν από το σύστημα μέχρι του σημείου οι μαγνητοσκοπημένες ταινίες ακόμη και των πιο προκλητικών εκδηλώσεών τους να προβάλλονται στα Μουσεία. Εξάλλου, η γαλλίδα ιστορικός αντιμετωπίζει και την εξέγερση του Μάη του '68 όχι ως απόπειρα μιας επαναστατικής αρχής, αλλά ως την τελική *εκτόνωση*, ως τον ύστατο χαλαρωτικό σπασμό μιας κοινωνίας έτοιμης να παραδοθεί στο παραγωγικό άγχος, στην άσκοπη κατανάλωση, στην ακόμη πιο άσκοπη υπερ-πληροφόρηση και στην ανία. Όταν η πρόκληση και, πολύ περισσότερο, η εξέγερση μετατρέπονται σε καταναλώσιμο είδος, η μάχη έχει πλέον οριστικά χαθεί.

N. Λοϊζίδη

Αυτό το βιβλίο γεννήθηκε από μια ασάφεια: από την αδυναμία μας να κατανοήσουμε τον πολλαπλασιασμό των σημείων βίας στην Τέχνη κατά τις δεκαετίες 1950 και 1960 σχεδόν σε όλο τον βιομηχανικό κόσμο που κλονίζεται από νέους φόβους: ο Ψυχρός Πόλεμος, οι αποικιακοί πόλεμοι, ο πόλεμος των φύλων, η διατάραξη της οικολογικής ισορροπίας, η μηχανοποίηση, η έκπτωση των ανθρωπιστικών αξιών, η ανία. Πολύ πριν τα επαναστατικά γεγονότα του 1968, οι καλλιτέχνες που κληρονόμησαν τη διαβρωτική διδασκαλία του ντανταϊσμού και του Marcel Duchamp δίνουν μια νέα, δική τους τροπή στη γιορτή, και γίνεται σύντομα αισθητή η αμφίσημη έξαρση της καρναβαλικής συμπεριφοράς τους, η οποία στηρίζεται τόσο στη διάθεση για ζωή όσο και στο θάνατο. Ταυτόχρονα απελευθερωμένοι αλλά και θορυβημένοι από το θάνατο του Θεού (που αναγγέλθηκε από τον Sade έως τον Nietzsche), εμφανίζονται ως η κακή συνείδηση της Δύσης. Ζητούν επιστροφή στις ρίζες, αφύπνιση των δυνάμεων, εκ νέου επινόηση των τελετουργικών διαδικασιών· θέλουν να προκαλέσουν, να καταστρέψουν, να θυσιάσουν. Η βία στην τέχνη τους είναι νεο-πρωτόγονη και, μοιραία, πολύ πιο έντονη και δι-αδεδομένη στις χώρες που υπερασπίστηκαν τη ναζιστική Γερμανία, οι οποίες δυσκολεύονται να συνέλθουν από τη βαναυσότητα του πολέμου περισσότερο από τις άλλες χώρες και κλο-

νίζονται ακόμη περισσότερο καθώς συγχρόνως παρασύρονται σε έναν βεβιασμένο εκσυγχρονισμό. Τίθεται λοιπόν το ερώτημα της μεταβαλλόμενης λειτουργίας της Τέχνης στις σύγχρονες κοινωνίες ως κάθαρση, διεγερτικό, πυροκροτητής επανάστασης ή δικλείδα ασφαλείας της εξουσίας.

Από το ιαπωνικό νεο-νταντά στο βιεννέζικο κίνημα δράσεων, και από τον σαμανισμό του Beuys στη Γερμανία στον Νέο Ρεαλισμό ή στα πρώτα χάπενινγκς στη Γαλλία, είναι πολλά τα σημάδια που φανερώνουν την αλλαγή των καιρών, φτάνοντας ακόμη και μέχρι την αυτοτιμωρία του δημιουργού, η ηρωική υπόσταση του οποίου τίθεται σε πλήρη αμφισβήτηση.

Πολλά χρόνια μετά τον πόλεμο που είχε καταδικάσει τους λαούς σε σκληρή δοκιμασία σώματος και πνεύματος, η απελευθέρωση δεν είναι ίδια στην Ashiya, στο Παρίσι, στη Βιέννη, στο Βερολίνο ή στο Μιλάνο. Πέρα από σύνορα και παραδόσεις, υπάρχουν ωστόσο συγκλονιστικές σχέσεις που ομολογούν την ενοχή αλλά και την ανένδοτη θέληση να βγουν από τον κόσμο όπως αυτός είναι, μέσα σε πράξεις βίας και παραβίασης ενός θεάτρου πολλαπλά εγκλωβισμένου, όπου η δύναμη της εξουσίας μοιάζει να μην έχει κανένα αντίκρισμα.

Η Laurence Bertrand Dorléac είναι ιστορικός τέχνης, πανεπιστημιακός και μέλος του Institut Universitaire de France. Έχει δημοσιεύσει πολλά κείμενα για την τέχνη του 20ού αιώνα.

Νεφέλη Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ